

Sakarya ili Mesleki ve Teknik Eğitimde İşletmelerde Beceri Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri

Zafer TATLI*, Mehmet SARIBIYIK
Sakarya Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Esentepe Kampüsü, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, Sakarya ili özelinde Mesleki ve Teknik Eğitimde işletmelerde eğitimin problemleri ve bunların çözüm yolları tartışılmıştır. Bu sorunların başlıcaları; meslek lisesi öğrencilerinin başarı seviyelerinin düşük olması, meslek lisesi müfredatının yetersizliği, meslek liselerinin sektöre paralel donanım yetersizliği, meslek okulları ve işletmeler arası koordinasyon eksikliği, öğrencilerin kendi alanları dışında çalıştırılmaları, beceri eğitimi uygulamasında öğrencinin 3 günü işletmede 2 günü okulda geçirmesinin oluşturduğu bazı sorunlar, öğrencilerin mesai saatleri dışında ve hafta sonları çalıştırılmaları, öğrenci ve velilerin beceri eğitiminin önemini kavrayamamış olmaları ve işletmelerde beceri eğitimi değerlendirme sınavının etkin yapılamaması olarak tespit edilmiş ve çözüm yolları tartışılmıştır.

Bu amaçla Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğü ve MARKA'nın ortaklaşa düzenlediği, Mesleki ve Teknik Eğitim kurumları, reel sektör yöneticileri, sivil toplum kuruluşları, sendika ve meslek odaları temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen Sakarya Birinci Mesleki Eğitim Çalıştayı düzenlenmiştir. Bu çalışma kapsamında Sakarya ili Mesleki ve Teknik Eğitimde İşletmelerde Beceri Eğitimi hakkında çalıştayda belirlenen sorunlar ve bu sorunlara karşı önerilen çözümler yer almaktadır.

Sonuç olarak Meslek Okulları ile Sektör arasındaki koordinasyon sağlanarak beceri eğitimi alacak öğrencilerin uygun işletmelerde daha verimli bir uygulamalı eğitim alabilecekleri, TEOK sınavı yanı sıra ayrıca yetenek gerektiren alanlarda da yetenek sınavı yapılması gerektiği önerilmiştir. Beceri eğitiminin önemi öğrenci ve velilere çeşitli etkinlik ve programlarla iyi anlatılması tavsiye edilmiştir. İşyeri tespit edilirken sadece işgücü arayan işletmelerden ziyade işi öğreten işletmeler seçilmesi ve örnek işletmeler seçilerek teşvik edilmesi vurgulanmıştır. Mesleki okulları ve işletmelerin sahip olduğu laboratuvar, atölye, modern cihaz, vb. olanaklardan karşılıklı yararlanabilmesi için eşgüdüm sağlanması gerekmektedir. Koordinatör öğretmen - öğrenci ve veli - işletme yetkilisi olmak üzere her birimin üzerine düşeni yapması gerekliliği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Teknik Eğitim, Beceri eğitimi, Kritik Analitik Düşünce (KAD)

Problems in Vocational and Technical Education in Business and Their Solutions in Sakarya

Zafer TATLI*, Mehmet SARIBIYIK
Faculty of Technology Sakarya University, Turkey

Abstract

In this study, problems in Vocational and Technical Education (VET) in business and their solutions are discussed in particular Sakarya province. Some of the main issues; low achievement levels of vocational high school students, lack of vocational high school curriculum, lack of hardware equipments of high schools compared with business sectors lack of coordination between vocational schools and businesses, the students forced to work outside their areas, 3 days working in the company and 2 days spending time in the school causes some problems in skill training application, the students forced to work outside of working hours and on weekends, The lack of students and parents understand the importance of skills training, assessment test for business skills training has been determined to be effective can not be made and solutions are discussed.

For these purposes, it was organised Sakarya first vocational education workshop by the cooperation of Sakarya provincial directorate of National Education and East Marmara Development Agency with attendance of the authorized of vocational and technical education, labor markets, trade unions, chambers of industry and societies. This paper provides the problems and solution suggestions about the strengthening of relationship between employment and vocational education evaluated at this workshop.

As a result, the students will be able to get a more efficient training skill by providing coordination between sectors and Vocational Schools. TEOK exam as well as in areas that require further capability has been suggested that the ability of the test to be done. The importance of skills training for students and parents was recommended to be described well with a variety of activities and programs. Selecting businesses rather than the company just seeking labor teaching the business when determining workplace and good examples are highlighted to encourage workplace selected. Laboratory owned by vocational schools and businesses, workshops, modern equipment, and so on. is necessary to ensure mutual cooperation to benefit from the opportunities. Coordinator teachers - student and parent-Company should fulfill the requirement of their responsibilities

Key Words: Vocational and Technical Education (VET), Training in business, Critical and Analytical Thinking (CAT)

*Corresponding author: Faculty of Engineering, Department of Metallurgical and Materials, Sakarya University, 54187, Sakarya TURKEY. E-mail address: ztatli@sakarya.edu.tr, Phone: +902642956497 Fax: +902642956424

1. Giriş

Bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim türü olarak tanımlanan mesleki eğitimin varlık nedeni, işgücü piyasalarıdır ve temel amacı da iş çevrelerinin nitelikli iş gücü talebini karşılamaktır.

Ülkemizde, iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanın yetiştirilmesi hedefi doğrultusunda 2011 yılında önemli bir adım atıldı. İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı, ilgili Bakanlar Kurulu kararının 15 Temmuz 2010 tarihinde Resmi Gazete’de [1] yayımlanmasıyla yürürlüğe girdi. Böylece mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi ve iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi amacıyla, pek çok noktaya parmak basan tedbirlerle, eğitim ve istihdam bağının oluşturulması hususu, ülkemizde kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Ekonomik büyümemizde büyük rol oynayan, sanayinin hem daha verimli hale gelebilmesi hem de kalifiyeli işgücünün yetiştirilebilmesi için mesleki ve teknik eğitim konusu üzerine yoğunlaşmak gerektiği ortadadır. Sakarya ilinde de çeşitli sektör ve kurum temsilcilerinin fikir beyan edebilecekleri, görülebilen veya görülemeyen sorunların neler olabileceğini, öncelikli olarak hangi sorunların çözülmesi gerektiğini belirlemeye katkı sağlayabilecek Sakarya Birinci Mesleki Eğitim Çalıştayı düzenlenmiştir [2]. Çalıştaya, Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Mesleki ve Teknik Eğitim kurum temsilcileri, reel sektör yöneticileri, sivil toplum kuruluşları, sendika ve meslek odaları yetkilileri, üniversite öğretim elemanları katılmıştır.

Bu çalışmada, Sakarya ili özelinde Mesleki ve Teknik Eğitimde işletmelerde eğitimin problemleri ve bunların çözüm yolları tartışılmıştır. Mesleki ve Teknik Eğitimin işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda nasıl verilmesi gerektiği ve işverenlerin hangi niteliklere sahip işgücü talep ettikleri konuları tartışılmıştır. Görüşmeler sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin başarı seviyelerinin diğer liselere göre daha düşük olduğu, meslek lisesi müfredatının günümüz şartlarına göre yetersizliği, meslek liselerinin sektöre paralel donanım araç gereç yetersizliği, staj yerleştirmelerinde meslek okulları ve işletmeler arası koordinasyon eksikliği, öğrencilerin işletmeler tarafından kendi alanları dışında çalıştırılmaları, öğrencilerin mesai saatleri dışında ve hafta sonları çalıştırılmaları beceri eğitimi uygulamasında öğrencinin 3 günü işletmede 2 günü okulda geçirmesinin oluşturduğu bazı olumsuzluklar ve adaptasyon sorunları, öğrenci ve velilerin beceri eğitiminin önemini kavrayamamış olmaları ve işletmelerde beceri eğitimi değerlendirme sınavının etkin yapılamaması olarak tespit edilmiş ve çözüm yolları tartışılmıştır.

İşletmelerde beceri eğitiminin tartışıldığı çalıştayda sorunların neler olduğu, nelerden kaynaklandığı, öncelikli olarak çözüme ulaşması gereken sorunların neler olduğu ve sorunların nasıl çözülebileceği, Meslek liselerinin eğitim sistemi içinde rutin düzelemez algısına eleştirel düşünce yaklaşımıyla yaptığımız çalışmada sorunları tek tek analiz edip uygulanabilir çözümler geliştirmeye çalışılmıştır.

2. Bulgular ve Tartışma

Sakarya ili Mesleki ve Teknik Eğitimde İşletmelerde Beceri Eğitimi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri hakkında belirlenen başlıca 10 sorun ve bu sorunlara yönelik önerilen çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır.

2.1. Meslek okulları ve işletmeler arasında koordinasyon eksiklikler (işyeri talepleri ve okulların alanları)

- İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün sektörden ihtiyaç duyduğu alanlarda beceri eğitimi alacak öğrenci taleplerini alması. Bu talepleri bir program vasıtası ile havuzda toplaması ve bu havuzdan beceri eğitimi alacak öğrenci ile sektörü buluşturması.
- Meslek okullarındaki alanlara göre 12. sınıf öğrencilerinin uygun işyerlerine otomatik yada manuel olarak yerleştirilmesi.
- Sakarya ilinde bulunan tüm meslek okullarının sektör tarafından bilinirliğinin artırılması.

2.2. Öğrencilerin alanları dışında beceri eğitim aldıkları

- Beceri eğitimi verilen işyerlerinde imkânlar doğrultusunda okulların seçici davranmaları.
- Öğrenciyi amacı ve alanı dışında çalıştıran işyerleri koordinatör öğretmenler tarafından tespit edilmeli.
- İşletmelerde yetkili eğitim sorumlusu ile görüşülmesi
- Farklı iletişim yolları kullanılarak kontrolün sağlanması
- Velilerin meslek eğitimde beceri eğitiminin önemi konusunda bilinçlendirilmesi
- İşyeri eğitiminde stajyer öğrencilerin beceri eğitimi amacı dışında çalıştırılmasının koordinatör öğretmenlerce titizlikle takip edilmesi, gerekli görüldüğünde sözleşmenin fes edilmesi.

2.3. Meslek lisesi öğrencilerinin başarı profiline düşük olması, sektöre paralel donanım yetersizliği

- Mesleki eğitimin tanıtma ve yönlendirme çalışmaları yapılarak cazip hale getirilmesi
- Yetenek gerektiren alanlarda öğrencilerin alan tercihlerinden önce yetenek sınavı yapılması
- Uygulama ders saatlerinin artırılması
- Modüler sistemin sektörle işbirliği yapılarak yeniden güncellenmesi
- Sektör ve eğitimcilerin buluşturulması
- Meslek okulları çıkışlı işçilerin maaşları mesleği teşvik edici olmalı.

2.4. Beceri eğitimi uygulaması 3 gün işletme 2 gün okul uygulamasında yaşanan sorunlar (disiplinsizlik okula adaptasyon eksikliği vs.)

- İşletmelerde beceri eğitimi çalışmasında bir dönem teorik eğitimin bir dönem beceri eğitimin gerçekleştirilmesi.
- Yaz tatili dönemlerinde de beceri eğitimin gerçekleştirilebileceği.

2.5. İşyeri değişikliği sirkülasyonun çok fazla olması

- İşyeri yetkilisi ve koordinatör öğretmenlerin işbirliği içinde uygulamalar yapması
- İşyeri değişikliğinin öğrenciler üzerinde olumsuz etkilerini veli ve öğrencilere aktarılması
- İşyeri yetkililerin sözleşme metni konusunda koordinatör öğretmenlerce etkin şekilde bilgilendirilmesi
- İşyeri değiştirme şartları zorlaştırılmalı.

2.6. İşletmelerin öğrencileri mesai saati dışında akşam ve hafta sonları çalıştırmak istedikleri

- Mesai dışında ve hafta sonu stajyer öğrenci çalıştırma sorunu daha çok küçük işletmelerde görülmektedir. Bu tür işletmeler ile koordinatör öğretmen staja yerleştirme haftası işletme ile öğrencinin hangi gün ve saatte çalışabileceğini belirtmelidir.

2.7. Meslek lisesi müfredatının yetersiz olması

- Meslek okulları müfredatı belirli aralıklarla günümüz şartları ve sektörün ihtiyacı doğrultusunda revize edilmelidir.
- Meslek okulları öğretmenleri hizmet içi eğitimler ile bilgileri güncellenmelidir.

2.8. Öğrenci ve velilerin beceri eğitimini naylon stajla yapmak istemeleri

- Öğrenci ve velilere staj eğitiminin önemi koordinatör öğretmenler tarafından anlatılmalı.
- Staj yapmadığı halde yapmış gibi gösteren işletme ve öğrenciye caydırıcı müeyyideler uygulanmalı.
- İş yeri denetimi yerinde denetleme dışında diğer işleme denetleme yolları geliştirilmeli (ÖR: günlük parmak iz okuyucu ile kontrol, akıllı telefon yer bildirim, telefonla arama. vs..)

2.9. İşletmelerde beceri eğitimi değerlendirme sınavı uygulamasının etkin yapılamaması

- İşletmelerde beceri eğitimi sınavı öğrencinin becerisini ölçecek şekilde objektif yapılmalıdır. İşyeri sorumluları genelde öğrencinin işe devam ve emeği karşılığında vicdani kanaat ile hepsine yüksek not vermektedir. Bu yüksek notlar okullarda yapılan sınavlar ile örtüşmemektedir.
- Okulda yapılan sınavın % ağırlığı artırılabilir.

2.10. Sakarya üniversitesi MYO'larında uygulanan 3+1 sisteminde stajyerlerin 5 gün devam etmesi ortaöğretimdeki öğrencilerin işyerine yerleşmesinde engel teşkil etmekte olması

- Milli eğitim Müdürlüğü ile Sakarya üniversitesi arasında yapılacak görüşmeler ile gerekli koordinasyon yapılmalıdır.
- İşyerlerine meslek yüksekokulu öğrencileri ve lise öğrencilerinin yaptıkları iş ve sorumlulukların farklı olduğu anlatılmalıdır.

3. Sonuçlar

Meslek okulları ile sektör arasındaki koordinasyon sağlanarak beceri eğitimi alacak öğrencilerin uygun işletmelerde daha verimli bir uygulamalı eğitim alabilecekleri değerlendirilmektedir. Temel eğitimden gelen öğrencilerin diploma notları okuldan okula farklılık gösterdiği merkezde büyük bir okuldan mezun olan öğrencinin başarı düzeyi yüksek olsa da not ortalaması düşük olduğundan meslek okullarında genelde başarı seviyesi düşük ancak şişirilmiş notlarla gelen öğrenciler gelmekte olduğu bununda başarıyı düşürdüğü belirtilmiştir. TEOK sınavının devreye girmesi ile artık daha kaliteli öğrencilerin meslek okullarına geldikleri değerlendirilmektedir. Ayrıca yetenek gerektiren alanlarda mutlaka yetenek sınavı yapılmalıdır. Beceri eğitiminin önemi öğrenci ve velilere iyi anlatılmalıdır. İşyeri tespit edilirken sadece işgücü arayan işletmelerden ziyade işi öğreten işletmeler seçilmelidir. Örnek işletmeler seçilerek teşvik edilmelidir. Mesleki okulları ve işletmelerin sahip olduğu laboratuvar, atölye, modern cihaz, v.b olanaklardan karşılıklı yararlanabilmesi için eşgüdüm sağlanmalıdır. Koordinatör öğretmen- öğrenci ve velisi- işletme yetkilisi olmak üzere her birim üzerine düşeni yapmalıdır.

Okul- işletme arasındaki ilişkilerde Meslek liselerinin eğitim sistemi içindeki geleneksel yaklaşımla **düzelemez** algısına eleştirel düşünce yaklaşımıyla tespit edilen sorunları tek tek analiz edip uygulanabilir çözümler geliştirilmeli ve uygulama konulmalıdır. Umut ederiz ki kararlar uygulandığı takdirde ön yargılar aşılacak ve istenilen hedefler tutturulacaktır. KAD` ın bir yöntemi olan istişarelerle kurulan ortak aklın getirdiği sonuçlar başarı arzusunun tüketen negatif algıyı bozacaktır

Teşekkür

Çalıştayın düzenlenmesine katkı sağlayan Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğüne ve Doğu Marmara Kalkınma Ajansına, teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- [1] İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100715-3.htm>
- [2] Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Sakarya 1. Mesleki Eğitim Çalıştay Raporu, Şubat 2015, Sakarya.